

УДК 338.2:330.3

JEL Classification D 22, M 11

*Мамонов Костянтин Анатолійович, д.е.н., професор
(завідувач кафедри Земельного адміністрування та геоінформаційних систем,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова)
ORCID 0000-0002-0797-2609*

*Пруненко Дмитро Олександрович, д.е.н., доцент
(кафедра Транспортних систем і логістики, Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова)
ORCID 0000-0001-7322-9998*

*Гой Василь Васильович, к.е.н., докторант
(кафедра Економіки та маркетингу, Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова)
ORCID 0000-0003-1822-4478*

*Коваленко Людмила Борисівна, к.фіз.-мат.н., доцент
(завідувач кафедри Вищої математики і математичного моделювання, Харківський
національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова)
ORCID 0000-0002-5959-9762*

ВИЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю зміни траєкторії функціонування будівельних підприємств із стагнації і падіння на розвиток. Зокрема, сучасні умови характеризуються зниженням основних показників діяльності суб'єктів господарювання, рівня ефективності стейкхолдерних відносин, регіональними диспропорціями, впливом наслідків агресії рф. У таких умовах особливого значення набуває розробка та реалізація заходів щодо зміни траєкторії функціонування із стагнації та падіння до формування підґрунтя щодо розвитку підприємств.

У роботі досягнута мета щодо обґрунтування розвитку будівельних підприємств. У цьому контексті вирішені завдання: систематизації теоретичних положень щодо визначення розвитку будівельних підприємств; виокремлення особливостей розвитку будівельних підприємств. Крім того, для визначення особливостей функціонування будівельної сфери охарактеризована динаміка індексів будівельної продукції та прийнятого у експлуатацію житла.

У результаті узагальнення існуючих теоретичних положень, запропоновано визначення розвитку будівельних підприємств як системна категорія, що характеризує перманентні стратегічні й оперативні зміни економічних, управлінських, техніко-технологічних, соціальних, маркетингових, стейкхолдерних, екологічних, містобудівних напрямів для формування ресурсів, спрямованих на зростання інвестиційної привабливості й конкурентоспроможності будівельних підприємств, які дозволяють створити якісно новий стан порівняно з минулим.

© Мамонов К.А., Пруненко Д.О., Гой В.В., Коваленко Л.Б., 2023

Виокремлені особливості розвитку будівельних підприємств, які полягають у:

- необхідності враховування широкого комплексу чинників, які визначають розвиток будівельних підприємств, а саме: економічних, управлінських, техніко-технологічних, соціальних, маркетингових, стейкхолдерних, екологічних, містобудівних;
- визначенні впливу напрямів розвитку на рівень інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності будівельних підприємств;
- характеристиці просторового забезпечення для формування й реалізації моніторингових процедур;
- визначення тенденцій змін макроекономічних та регіональних чинників, що впливають на розвиток будівельних підприємств.

Ключові слова: розвиток будівельних підприємств, теоретичні положення, особливості розвитку будівельних підприємств, індекс будівельної продукції, індекс прийнятого у експлуатацію житла.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються у економіці держави, характеризуються зниженням основних показників діяльності суб'єктів господарювання, рівня ефективності стейкхолдерних відносин, регіональними диспропорціями, впливом наслідків агресії РФ. Зокрема, характеризуючи тенденції розвитку будівельних підприємств, визначено скорочення обсягів будівельної продукції у 2022 р., який є найнижчим за останні 12 років (табл. 1).

Таблиця 1. Індекс будівельної продукції 2011 – 2022 рр., %

Роки	Значення індексу
2011	120,0
2012	92,7
2013	89,0
2014	79,6
2015	87,5
2016	117,5
2017	126,4
2018	108,6
2019	123,6
2020	105,6
2021	106,8
2022	35,2

Джерело: [1]

Індекс прийнятого у експлуатацію житла за 2019 – 2022 рр. представлено на рис. 1.

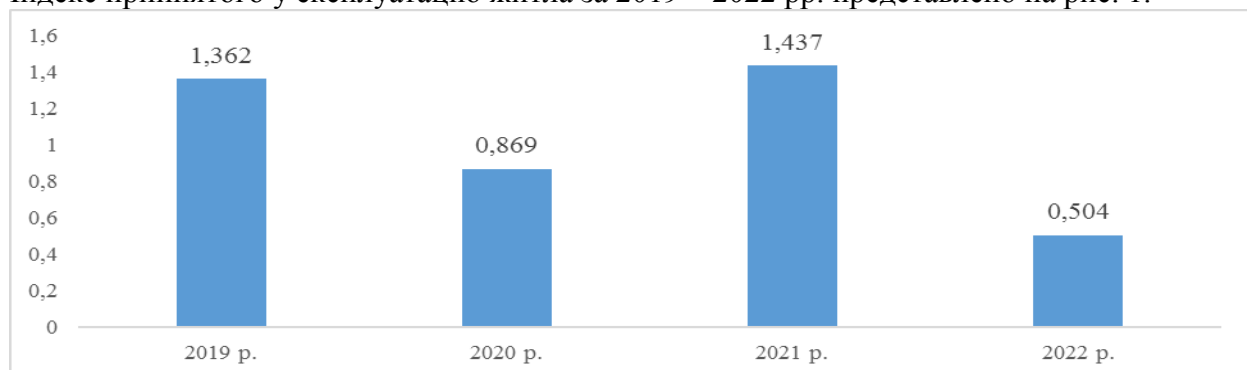

Рис. 1. Індекс прийнятого у експлуатацію житла за 2019 – 2022 рр., відн. од.

Джерело: [1]

У результаті аналізу визначено, що за досліджений період спостерігається хвилеподібний характер представленого індексу, проте у 2022 р. визначено найнижчий показник прийнятого у експлуатацію житла.

Отже, визначені показники функціонування будівельної сфери свідчать про гальмування її розвитку, що обумовлено негативним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, наслідками агресії рф.

У таких умовах особливого значення набуває розробка та реалізація заходів щодо зміни траєкторії функціонування із стагнації та падіння до формування підґрунтя щодо розвитку підприємств.

В існуючих наукових розробках відсутні єдині підходи до визначення розвитку суб'єктів господарювання. Тому потребує систематизація теоретичних положень щодо обґрунтування розвитку підприємств на основі сформованої теоретико-методичної платформи. Враховуючи сучасні умови господарювання, неоднозначність сформованих теоретичних підходів, актуальність представлених питань загострюється на підприємствах будівельної сфери, які є локомотивом розвитку економіки держави та її індикатором, що віддзеркалює відповідні процеси.

Таким чином, тема дослідження є актуальною і має важливе теоретико-практичне значення для розвитку будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Узагальненням теоретичних положень щодо визначення розвитку підприємств займаються О. Юшкевич, С. Дунда, К. Іванчук, Ю. Кулинич, Т. Шкода [2–6].

Вирішують питання відносно обґрунтування категоріального апарату розвитку будівельних підприємств В. Лаговський, Т. Паянок, К. Мамонов, В. Величко [7–10].

Для формування та реалізації напрямів розвитку підприємств будівельної сфери побудована система нормативно-правового забезпечення [11–16].

Поряд з цим, залишаються невирішеними питання удосконалення теоретичних обґрунтувань щодо визначення розвитку, враховуючи напрями та особливості діяльності будівельних підприємств у сучасних надзвичайних умовах господарювання.

Таким чином, тема дослідження є актуальною і має важливе значення для забезпечення економічних процесів.

Мета статті – обґрунтування розвитку будівельних підприємств. У цьому контексті визначені завдання:

- систематизація теоретичних положень щодо визначення розвитку будівельних підприємств;
- виокремлення особливостей розвитку будівельних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових розробках О. Раєвської розвиток розглядається під призмою:

- вивчення і виділення властивостей систем, що розвиваються;
- через формування трактувань даної дефініції;
- як порівняльної характеристики об'єкта [17].

Функціональні параметри щодо розвитку підприємств виокремлені як впорядкованість, узгодженість, взаємодію певною мірою диференційованих або автономних частин цілого, обумовлених його будовою, з метою досягнення кращого поєднання елементів структури, що посилює й підвищує вихідні показники системи порівняно з показниками попереднього етапу її функціонування, тобто сприяє вилученню потенційної енергії в новому стані [2]. У цьому контексті заслуговують на увагу розробки С. Дунди, К. Іванчук, Ю. Кулинич, де характеризується розвиток підприємств як сукупність змін [3–5].

Функціональний підхід характеризується змінами, що забезпечують перед від одного стану до іншого найбільш найкращого у результаті якого спостерігається зміцнення якісних і кількісних параметрів функціонування суб'єктів господарювання. У цьому контексті

заслужують на увагу розробки К. Іванчук [18]. Деякі вчені характеризують розвиток як процес сукупних змін у соціально-економічній системі підприємства, спрямований на його перехід у новий якісно-кількісний стан у часі під впливом факторів внутрішнього й зовнішнього середовища, при цьому за напрямом він може бути як позитивним, так і негативним [19].

Визначені напрями економічного розвитку підприємств, враховуючи його види:

- виробничий: розширення номенклатури та асортименту продукції; впровадження ефективних методів нормування запасів ресурсів; – розроблення графіка потреби в ресурсах; оптимізація виробничих площ; підвищення виробничої потужності;

- фінансовий: зниження собівартості продукції; пошук нових резервів зростання прибутку; пошук нових резервів зменшення збитків; оптимізація витрат на ресурси, виробництво, заробітну плату; оптимізація витрат від настання ризиків, в тому числі фінансових; забезпечення фінансової рівноваги, стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства у довгостроковому періоді; забезпечення фінансової безпеки підприємства; балансування структури активів та пасивів, доходів та витрат;

- інвестиційний: формування оптимального портфеля інвестиційних проектів; оптимізація витрат від настання інвестиційних ризиків; балансування доходу та ризику від інвестиційного проекту; оптимізація системи управління інвестиційною діяльністю; пошук дешевших джерел фінансування інвестиційних проектів, альтернативних методів залучення інвестиційних ресурсів;

- інноваційний: визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; перехід на інноваційні методи ведення виробничо-господарської чи іншої діяльності; впровадження у діяльність результатів НТП;

- маркетинговий: удосконалення продукції відповідно до потреб ринку; – дослідження та вихід на нові сегменти ринку; диверсифікація діяльності, асортименту продукції; пошук нових споживачів, клієнтів, партнерів;

- інформаційно-комунікаційний: організація інформаційного обслуговування підприємства; створення відповідної інформаційної підтримки діяльності підприємства; автоматизація процесу залучення, оброблення, зберігання і використання інформації; оптимізація структури використовуваної підприємством інформаційно-комунікаційної системи [20].

Стратегічні аспекти розвитку підприємств виокремлені у розробках З. Шершньової [21].

Визначені ознаки розвитку підприємств: за масштабом змін у соціально-економічній системі підприємства; за якістю змін у соціально-економічній системі підприємства; залежно від об'єкту та характеру змін; залежно від типу тренду; залежно від динаміки змін у соціально-економічній системі підприємства; за природою ключового критерію; залежно від рівня невизначеності процесів; залежно від характеру змін у соціально-економічній системі підприємства; за змістом; залежно від можливості управління змінами; залежно від корпоративної стратегії; залежно від складності змін у соціально-економічній системі підприємства; залежно від мети змін; за середовищем; за часом; за видом потенціалу; за стабільністю; за тривалістю; за відкритістю; за вектором розвитку; за впровадженням нововведень; за обмеженістю; за можливістю контролювати зміни; за можливістю адаптування; за рівнем управління; за критерієм комплексності змін; залежно від уявлення суб'єкта розвитку про стан об'єкта розвитку в часі та його зміни [22].

Розвиток підприємств визначається на основі застосування:

- кількісного виміру, тобто фізичне укрупнення підприємства (наприклад, нові підрозділи напрями діяльності, розширення ринків збуту);

- якісного виміру, тобто вимір функціональності підприємства (наприклад, змога вести успішну конкурентну боротьбу, ефективно стимулювання попиту на свою продукцію).

Структурні компоненти розвитку підприємств характеризуються як:

- економічний, управлінський, техніко-технологічний, соціальний види розвитку підприємства, а за видами діяльності – виробничий, інноваційний, інвестиційний, маркетинговий, інформаційно-комунікаційний тощо;

- виокремлено організаційний, техніко-технологічний, соціальний, економічний розвиток залежно від об'єкту змін у соціально-економічній системі підприємства. За видом потенціалу пропонується поділяти розвиток підприємства на виробничий, фінансовий, комунікаційний, інноваційний, маркетинговий, управлінський, мотиваційний та трудовий розвиток;

- визначається: технічний (науково-технічний) розвиток – спрямований на вдосконалення якості продукції, технології, послуг за рахунок впровадження техніко-технологічних нововведень; ринковий розвиток – полягає в розширенні сфери споживачів, збільшенні частки ринку тощо; організаційний розвиток – зорієнтований на розвиток окремого працівника, групи, вдосконалення системи та процесів управління тощо;

- через призму складових потенціалу підприємства, тобто враховувати майновий, виробничий, маркетинговий, фінансовий потенціал підприємства тощо.

Характеризуються класифікаційні ознаки розвитку в соціально-економічній системі:

- залежно від джерела розвитку соціально-економічної системи: внутрішній і зовнішній розвиток;

- за масштабом змін у соціально-економічній системі підприємства: загально-корпоративний та внутрішньо-корпоративний розвиток;

- за якістю змін у соціально-економічній системі: прогресивний та регресивний розвиток;

- залежно від об'єкту у соціально-економічній системі підприємства: організаційний, техніко-технологічний, спіральний розвиток;

- залежно від характеру змін: спрямований, циклічний, спіральний розвиток;

- залежно від типу тренду: лінійний та нелінійний розвиток;

- залежно від динаміки змін у соціально-економічній системі підприємства: рівномірний, нерівномірний розвиток;

- за природою ключового критерію: абсолютний та відносний розвиток;

- залежно від рівня невизначеності процесів: прогнозований, випадковий розвиток;

- залежно від основи змін у соціально-економічній системі підприємства: екстенсивний, інтенсивний розвиток;

- залежно від можливості управління змінами: керований та спонтанний розвиток;

- залежно від корпоративної стратегії: адаптивний, реактивний, превентивний розвиток;

- залежно від складності змiну у соціально-економічній системі: елементний, інтегральний, системний розвиток;

- залежно від мети змін: простий та розширений.

Слід зазначити, що структурний підхід передбачає також визначення розвитку через призму видів потенціалу: виробничий; фінансовий; комунікаційний; інноваційний; маркетинговий; управлінський; мотиваційний; трудовий [20].

Заслуговують на увагу розробки В. Пономаренка, у яких розвиток розглядається як системна категорія, забезпечення якого призводить до позитивних зрушень [23]. Розвиваючи представлений підхід деякі вчені виокремлюють три напрями економічного розвитку: збільшення масштабів споживання економічних ресурсів – кількісний аспект; зміни у складі елементів та їхніх комбінацій – структурний аспект; зрушення в споживчих характеристиках елементів, у їхній індивідуальній і інтегральній корисності – якісний аспект.

На основі систематизації теоретичних положень, визначені функціональні напрями, які впливають на розвиток будівельних підприємств, технічні та технологічні умови, рівень взаємодії із стейкхолдерами, економічні чинники, стратегічну орієнтованість їх діяльності.

Висновки. У результаті узагальнення існуючих теоретичних підходів, запропоновано визначення розвитку будівельних підприємств як системна категорія, що характеризує перманентні стратегічні й оперативні зміни економічних, управлінських, техніко-технологічних, соціальних, маркетингових, стейкхолдерних, екологічних, містобудівних напрямів для формування ресурсів, спрямованих на зростання інвестиційної привабливості й конкурентоспроможності будівельних підприємств, які дозволяють створити якісно новий стан порівняно з минулим.

Виокремлені особливості розвитку будівельних підприємств, які полягають у:

- необхідності враховування широкого комплексу чинників, які визначають розвиток будівельних підприємств, а саме: економічних, управлінських, техніко-технологічних, соціальних, маркетингових, стейкхолдерних, екологічних, містобудівних;
- визначенні впливу напрямів розвитку на рівень інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності будівельних підприємств;
- характеристиці просторового забезпечення для формування й реалізації моніторингових процедур;
- визначення тенденцій змін макроекономічних та регіональних чинників, що впливають на розвиток будівельних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 28.10.2023).
2. Юшкевич О.О. Систематизація поглядів до теорії розвитку підприємства як відкритої системи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2011. № 2 (56). Ч. 2. С. 179–183.
3. Дунда С.П. Теоретичні підходи до визначення поняття «розвиток підприємства». *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2011. Вип. 32. С. 70–75.
4. Іванчук К.О. Теоретичні підходи до визначення сутності категорії «розвиток підприємства». *Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку*. 2012. С. 231–239.
5. Кулинич Ю.М. Теоретичні аспекти сутності категорії економічний розвиток підприємства в ринковому середовищі. *Науковий вісник БДФЕУ*. 2012. Вип. 1 (22). С. 426–433.
6. Шкода Т.Н. Сутність соціального розвитку підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2012. № 16. С. 79–64.
7. Лаговський В. В., Паянок Т. М. Моделювання динаміки розвитку будівельної галузі України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 710–716. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/137.pdf> (Дата звернення: 30.10.2023).
8. Мамонов К.А. Стейкхолдерна стратегія вартісно-орієнтованого управління капіталом бренду будівельних корпоративних підприємств: дис... д-ра екон. наук: 08.00.04. Харківська національна академія міського господарства, 2013. 557 с.
9. Velychko V., Grytskov E., Prynenko D. Corporate social responsibility in the system of interaction between stakeholders of construction enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. № 5. Vol. 6. pp. 64–72.
10. Mamonov K.A., Velychko V.A., Dymchenko E.V., Grytskov E.V. Integrated approach for assessing the level of stakeholder interaction on construction enterprises. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. 2021. pp. 1054–1063.
11. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України №4618-VI від 03.09.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (Дата звернення: 02.11.2023).
12. Господарський Кодекс України. Документ №436-IV від 08.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (Дата звернення: 30.10.2023).
13. Цивільний Кодекс України. Документ №435-IV від 05.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Дата звернення: 29.10.2023).
14. Податковий Кодекс України. Документ №2755-VI від 03.09.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення: 30.10.2023).
15. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Дата звернення: 28.10.2023).
16. Програми регіонального розвитку. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/185/Додаток.Програми_регіонального_розвитку.pdf (Дата звернення: 30.10.2023).

17. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія. Х.: «ІНЖЕК», 2006. 496 с.
18. Іванчук К. О. Теоретичні підходи до визначення категорії «розвиток підприємства». Стратегія і механізм регулювання промислового розвитку. 2012. С. 231–239.
19. Чорна М.В., Коваль М.С. Особливості управління розвитком підприємств ресторанного господарства. Ефективна економіка. 2015. № 1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=efek_2015_1_5 (Дата звернення: 03.11.2023).
20. Кулиняк І.Я., Прийма Л.Р., Шпак О.Г. Напрями розвитку підприємства в умовах динамічного середовища. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3387/1/НАПРЯМИ%20РОЗВИТКУ%20ПІДПРИЄМСТВА%20В%20УМОВАХ%20ДИНАМІЧНОГО%20СЕРЕДОВИЩА.pdf> (Дата звернення: 28.10.2023).
21. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.
22. Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. Київ, 2004. 22 с.
23. Пономаренко В.С., Пушкар О.І., Тридід О.М. Стратегічне управління розвитком підприємства: Навчальний посібник. Харків: ХДЕУ, 2002. 640 с.

REFERENCES

1. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Yushkevich, O.O. (2011) Systematization of views on the theory of enterprise development as an open system. *Bulletin of the Zhytomyr State University of Technology*. 2 (56), 179–183.
3. Dunda, S.P. (2011) Theoretical approaches to defining the concept of «enterprise development». *Problems of improving infrastructure efficiency*. 32, 70–75.
4. Ivanchuk, K.O. (2012) Theoretical approaches to determining the essence of the «enterprise development» category. *Strategy and mechanisms of regulation of industrial development*, 231–239.
5. Kulynych, Yu.M. (2012) Theoretical aspects of the essence of the category economic development of the enterprise in the market environment. *Scientific Bulletin of the BDFEU*. 1 (22), 426–433.
6. Shkoda, T.N. (2012) The essence of social development of the enterprise. *Bulletin of the National Technical University "KhPI": Technical progress and production efficiency*. 16, 79–64.
7. Lagovskyi, V.V., Payanok, T.M. (2018) Modeling the dynamics of development of the construction industry of Ukraine. *Global and national economic problems*. 23, 710–716, available at: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/137.pdf>
8. Mamonov, K.A. (2013) Stakeholder strategy of value-oriented capital management of the brand of construction corporate enterprises: thesis... Dr. Econ. Sciences: 08.00.04. Kharkiv National Academy of Urban Economy, 557.
9. Velychko, V., Grytskov, E., Prynenko, D. (2020) Corporate social responsibility in the system of interaction between stakeholders of construction enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 5, 64–72.
10. Mamonov, K.A., Velychko, V.A., Dymchenko, E.V., Grytskov, E.V. (2021) Integrated approach for assessing the level of stakeholder interaction on construction enterprises. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 1054–1063.
11. On the development and state support of small and medium-sized enterprises in Ukraine: Law of Ukraine № 4618-VI of 03.09.2023, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.
12. Economic Code of Ukraine. Document № 436-IV dated October 8, 2023, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
13. The Civil Code of Ukraine. Document № 435-IV dated October 5, 2023, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
14. Tax Code of Ukraine. Document № 2755-VI dated September 3, 2023, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
15. On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030: Decree of the President of Ukraine № 722/2019 dated September 30, 2019, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
16. Programs of regional development, available at: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/185/Додаток.Програми_регіонального_розвитку.pdf.
17. Raevneva, O.V. (2006) Enterprise development management: methodology, mechanisms, models: monograph. Kh.: "ІНЗНЕК", 496.
18. Ivanchuk, K. O. (2012) Theoretical approaches to defining the category «enterprise development». *Strategy and mechanism of regulation of industrial development*, 231–239.

19. Chorna, M.V., Koval, M.S. (2015) Peculiarities of managing the development of restaurant enterprises. *Efficient economy*. 1, available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2015_1_5.
20. Kulinyak, I.Ya., Pryima, L.R., Shpak, O.H. Directions of enterprise development in a dynamic environment, available at: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3387/1/DIRECTIONS_OF_DEVELOPMENT_OF_ENTERPRISES_IN_THE_CONDITIONS_OF_A_DYNAMIC_ENVIRONMENT.pdf.
21. Shershnyova, Z.E. (2004) Strategic management: a textbook. K.: KNEU, 699.
22. Bogatyrev, I.O. (2004) Enterprise development management (based on the materials of small enterprises of the furniture industry of Ukraine): autoref. thesis ... candidate economy Sciences: 08.06.01. Kyiv, 22.
23. Ponomarenko, V.S., Pushkar, O.I., Tridid, O.M. (2002) Strategic management of enterprise development: Study guide. Kharkiv: KhDEU, 640.

Mamonov Kostiantyn, Doctor of Economic Sciences, Professor
(Head of the Department of Land Administration and Geographic Information Systems,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv)

Prunencko Dmytro, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
(Department of Transport Systems and Logistics, O.M. Beketov National University of Urban
Economy in Kharkiv)

Goi Vasyly, Candidate of Economic Sciences, Doctoral student
(Department of Economics and Marketing, O.M. Beketov National University of Urban Economy
in Kharkiv)

Kovalenko Liudmyla, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor
(Head of the Department of Higher Mathematics and Mathematical Modeling, O.M. Beketov
National University of Urban Economy in Kharkiv)

DEFINING THE DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION ENTERPRISES: THEORETICAL PROVISIONS

The relevance of the research topic is due to the need to change the trajectory of the functioning of construction enterprises from stagnation and decline to development. In particular, modern conditions are characterized by a decrease in the main indicators of business entities, the level of effectiveness of stakeholder relations, regional disparities, and the impact of the consequences of Russian aggression. In such conditions, the development and implementation of measures to change the trajectory of functioning from stagnation and decline to the formation of a basis for the development of enterprises becomes especially important.

The work achieved the goal of substantiating the development of construction enterprises. In this context, the following tasks have been solved: systematization of theoretical provisions regarding the definition of the development of construction enterprises; highlighting the features of the development of construction enterprises. In addition, to determine the peculiarities of the functioning of the construction sector, the dynamics of indices of construction products and housing put into operation were characterized.

As a result of the generalization of the existing theoretical provisions, the definition of the development of construction enterprises as a systemic category that characterizes permanent strategic and operational changes in economic, managerial, technical-technological, social, marketing, stakeholder, environmental, urban planning directions for the formation of resources aimed at increasing investment attractiveness is

proposed and competitiveness of construction enterprises, which allow creating a qualitatively new state compared to the past. Specific features of the development of construction enterprises, which are:

- the need to calculate a wide range of factors that determine the development of construction enterprises, namely: economic, managerial, technical and technological, social, marketing, stakeholder, environmental, urban planning;*
- determining the impact of development directions on the level of investment attractiveness and competitiveness of construction enterprises;*
- characteristics of spatial support for the formation and implementation of monitoring procedures;*
- determination of trends in changes in macroeconomic and regional factors affecting the development of construction enterprises.*

Keywords: *development of construction enterprises, theoretical provisions, peculiarities of development of construction enterprises, index of construction products, index of housing put into operation.*

Стаття прийнята до друку 06 грудня 2023 року